

مقاله:

اثر بخشی معنویت درمانی بر توانایی حل مسئله و سازگاری زناشویی در زنان

استاد راهنما:

دکتر اسمعیل فلاح

استاد مشاور:

دکتر وکیل نظری

نگارش:

کوثر سروری

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی اثربخشی معنویت درمانی بر توانایی حل مسئله و سازگاری زناشویی در زنان متقاضی طلاق شهر جلفا بود. روش پژوهش نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون- پس آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری این پژوهش شامل زوجین (زنان) مراجعه کننده به مراکز مشاوره بهزیستی و دادگاه خانواده شهر جلفا در نیمه دوم سال ۱۴۰۳ بودند. نمونه پژوهش حاضر شامل ۳۰ نفر (گروه آزمایش ۱۵ نفر و کنترل ۱۵ نفر) بودند که به روش نمونه گیری دردسترس انتخاب شدند. برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه حل مسئله و مقیاس سازگاری زن و شوهر اسپنیر استفاده شد. گروه آزمایش ۸ جلسه ۹۰ دقیقه ای به صورت هفته ای یک جلسه معنویت درمانی دریافت کردند. اما گروه کنترل بدون مداخله باقی ماند. برای تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون تحلیل کواریانس چندمتغیره (MANCOVA) استفاده شد. که برای این منظور از نرم افزار آماری SPSS بهره گرفته شد. نتایج نشان داد که معنویت درمانی بر توانایی حل مسئله و سازگاری زناشویی در زنان متقاضی طلاق شهر جلفا تاثیر معناداری دارد. به طوری که معنویت درمانی موجب افزایش توانایی حل مسئله ($p < 0/01$) و سازگاری زناشویی ($p < 0/01$) در زنان متقاضی طلاق شهر جلفا در گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل شده است. باتوجه به نتایج به دست آمده می توان بیان کرد این درمان می تواند به عنوان گزینه مطلوب درمانی / آموزشی برای بهبود توانایی حل مسئله و سازگاری زناشویی در زنان متقاضی طلاق بوده و از سوی مشاوران و روانشناسان مراکز درمانی مورد استفاده قرار گیرد.

کلمات کلیدی: معنویت درمانی، توانایی حل مسئله، سازگاری زناشویی، طلاق

مقدمه

امروزه خانواده ها درگیر انواع مختلفی از تعارضات و اختلافات شدید هستند که این اختلافات باعث عدم کارکرد خوب و سالم خانواده به عنوان اولین و قدیمی ترین نهاد اجتماعی^۱ می شود (جعفرزاده داشبلاغ و همتی، ۱۳۹۵). نهادی که وظیفه اصلی آن ایجاد روحیه و شخصیت سالم است خود به عاملی برای اختلالات عاطفی، رفتاری و شخصیتی تبدیل شده است. در این خصوص یکی از معضلات پیش روی

۱. family institution

خانوده ها طلاق^۱ است که طبعاً برای گروه زیادی از انسان ها اجتناب ناپذیر است و متأسفانه در سال های اخیر افزایش آمار روزافزون آن را به یک روند و معضل مهم اجتماعی تبدیل کرده است (الیسون^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). طلاق را می توان شیوه ای نهادی شده و تحت نظارت سازمانهای اجتماعی، در راه پایان دادن به پیوند زناشویی دانست. به عبارت دیگر، طلاق خاتمه دادن به پیوند زناشویی تحت شرایط خاص قانونی، شرعی و عرفی است که پس از آن زن و شوهر نسبت به یکدیگر حقوق و تکالیفی ندارند. متفکران و جامعه شناسان طلاق را یکی از آسیب های اجتماعی به شمار آورده و بالا رفتن میزان آن را نشانه بارز اختلال در اصول اخلاقی و به هم خوردن آرامش خانوادگی و در مجموع دگرگونی در هنجارهای اجتماعی محسوب می شود (پروین، ۱۴۰۰).

اولین متغیر مورد توجه در زوجین متقاضی طلاق توانایی حل مسئله^۳ است. وقتی تعارض در رابطه زناشویی بروز می کند معمولاً طرفین رابطه سعی می کنند رفتارها و اقداماتی انجام دهند تا این تعارض از بین برود. تجارب، دانش، باورها و ارزش های افراد، شیوه های مختلفی را برای حل تعارضات پیش روی آنها می گذارد (حسینی، ۲۰۲۲). به فعالیتهای گستردهای که به منظور یافتن و اجرای راه حل برای اصلاح یک وضعیت نامطلوب انجام می شوند، فراگرد حل مسأله می گویند. حل مسأله، مستلزم راهبردهای هدفمندی است که فرد به وسیله آن مشکلات را تعریف می کند، تصمیم به اتخاذ راه حل می گیرد، راهبردهای حل مسأله را انجام داده و برآن نظارت می کند. حل مسئله یک فرایند است که در آن فرد تلاش می کند که پاسخ مسائل خود را کشف نماید. (قاسمی و احدی، ۱۳۹۹).

سازگاری زناشویی، دیگر متغیر مورد توجه در زوجین متقاضی طلاق است. عواملی که بر سازگاری زناشویی تاثیر می گذارند و موجبات بروز انسجام را در زندگی فراهم می کنند فراوان است. سازگاری زناشویی به دلیل اثری که در زمینه های گوناگون زندگی جامعه دارد از دیدگاه های مختلف اهمیت یافته مورد بررسی قرار گیرد. این پدیده از طرفی باعث تغییر در متغیرهای جمعیتی می شود و از طرف دیگر شرایط اجتماعی جامعه اثر و نشان خود را در آن به خوبی نشان می دهد (پسندیده، ۱۴۰۰). براین اساس انجام مداخلات روانشناختی به منظور توانایی حل تعارض در این زوجین مهم می باشد. براین اساس یکی از

^۱ - divorce

^۲ - Ellison, Walker, Glenn & Marquardt

^۳ - solve problem

روش‌ها، **معنویت درمانی** است. بسیار گفته می‌شود که مشاوره و روان درمانی با معنویت ارتباط ندارد؛ زیرا در تصویری که بسیاری از درمانگران سعی دارند از روان درمانی به جهان ارائه دهند، معنویت جایگاهی ندارد. در اکثر برنامه‌های آموزشی مشاوره و روان درمانی، هیچ اشاره‌ای به مسائل مربوط به معنویت، به عنوان بخشی از زندگی انسان و عاملی مهم در سلامت روان افراد دیده نمی‌شود، با آن که مدارک پژوهشی بسیار مبنی بر اثربخشی عنصر مذهب و تجربیات معنوی در درمان وجود دارد و نیز بسیاری از درمانگران کارآموز برای گذراندن واحدهای درسی در زمینه‌ی معنویت و کاربرد آن در درمان مشتاق هستند. با وجودی که هم درمانگران و هم درمان پذیران، مانند سایر افراد، معنویاتی را تجربه می‌کنند، لیکن اکثر درمان پذیران معمولاً چیزی در مورد این موضوعات یا درمان گران مطرح نمی‌کنند و به نظر می‌رسد درمانگران نیز توجهی به مسائل معنوی آنها مبذول نمی‌دارند، در حالی که فرایند درمان در مواقعی می‌تواند جلوه‌هایی از معنویت را نمایان کند (عسکری و همکاران، ۱۳۹۹). در این نوع درمان می‌توان از طبیعت، مدیتیشن، موسیقی و دیگر شیوه‌های غیرسنتی درمانی هم استفاده کرد، از هر کدام که در تلاش برای اتصال جسم و ذهن با روح و یا به دنبال کشف عمیق‌ترین بخشی از خود باشند (مکنزی، ۲۰۱۸). با توجه به آنچه بیان شد، این پژوهش با هدف بررسی اثربخشی معنویت درمانی بر توانایی حل مسئله و سازگاری زناشویی در زنان متقاضی طلاق شهر جلفا انجام گرفت.

بیان مسئله

نهاد خانواده در فرهنگ ایرانی حائز اهمیت است و در مقایسه با سایر نهادهای جامعه از نظر اندازه کوچکترین، ولی از نظر اعتبار و اثر بخشی عظیم‌ترین و پایدارترین نهاد اجتماعی است، زیرا لازمه بقای جامعه، ثبات خانواده است و مختصات جامعه از طریق روشن ساختن روابط خانوادگی موجود در آن قابل توصیف می‌باشد (بیگی و بیگی، ۱۴۰۲). پایه‌های اساسی خانواده را پیوند مقدس و سنت دیرینه‌ای تشکیل می‌دهد که در آن زن و مرد بر اساس یک تعهد قانونی، شرعی، اجتماعی و عاطفی پیمان می‌بندند. این رابطه فقط به منظور ارضای تمایلات آنی نیست بلکه زندگی آینده و خوشبختی زن و مرد و کودکان آنها بر اساس این پیوند قرار می‌گیرد. در تأیید این مسأله مطالعات نشان داده‌اند که عملکرد خانواده با ویژگی‌های شخصیتی اعضاء ارتباط دارد (ارباب زاده و همکاران، ۱۴۰۲). با وجود این که تشکیل خانواده، از سالم‌ترین و ارضا کننده‌ترین رابطه‌ها است، اما آسیب‌های متعددی نیز وجود دارد که به این رابطه امن صدمه می‌زند. از

جمله این صدمات طلاق است. این نوع صدمات، منجر به تعارضات عمیق و آسیب‌های روانی و اجتماعی دیگر می‌شود (سابارا و ویشمن^۱، ۲۰۲۲).

تعریف طلاق

طلاق از نظر لغوی به معنی رها شدن می‌باشد و در اصطلاح عبارت از پایان دادن زناشویی به وسیله زن و شوهر طلاق را اغلب راه‌حل رایج و قانونی عدم سازش زن و شوهر، فروریختن ساختار زندگی خانوادگی، قطع پیوند زناشویی و اختلال ارتباط والدین با فرزندان تعریف کرده‌اند. در حقیقت همانگونه که پیوند بین افراد طبق آیین و قراردادهای رسمی و اجتماعی برقرار می‌شود. چنانچه طرفین نتوانند به دلایل گوناگون شخصیتی، محیطی و اجتماعی و بایکدیگر زندگی کنند به ناچار طبق مقررات و ضوابطی از هم جدا می‌شوند. از این نظر خانواده همچون عمارتی است که زن و شوهر ستون‌های آن را تشکیل می‌دهند و فروریختن هرستون استحکام و استواری عمارت را دچار تزلزل و گسستگی می‌کند. طلاق با این دید، یکی از غامض‌ترین پدیده‌های اجتماعی، ارکان خانواده را در هم ریخته و بیشتر اثرات مخرب خود را بر روی فرزندان برجای می‌گذارد. طلاق گسستن و فروپاشیدن و نابودی کانون گرم و آرام‌بخش زندگی است که اثرات جبران ناپذیری بر اعضاء خانواده می‌گذارد (گاتمن^۲، ۲۰۲۳).

طلاق را می‌توان از سه نظر گوناگون اما به هم پیوسته مورد بررسی قرار داد:

۱- طلاق از دیدگاه دینی و اعتقادی؛ ۲- طلاق از دیدگاه قانونی و ۳- طلاق از دیدگاه فرهنگی (آزادی، ۱۳۹۷).

در یک تقسیم‌بندی کلی می‌توان طلاق را به دو نوع ۱- طلاق رسمی، ۲- طلاق عاطفی (خاموش) تفکیک کرد. در طلاق رسمی زن و مرد با مراجعه به دادگاه به‌طور قانونی از یکدیگر جدا شده و هیچ تعهدی نسبت به هم ندارند اما طلاق عاطفی به‌گونه‌ای دیگر در زندگی زوج به‌وجود می‌آید و موجب از هم پاشیدگی عاطفی خانواده می‌شود. در این نوع خانواده‌ها زن و مرد در زیر یک سقف زندگی می‌کنند ولی هیچ رابطه احساسی میان آنها وجود ندارد. عدم شناخت زوجین از یکدیگر تفاوت‌های فرهنگی موجود میان خانواده‌ها،

^۱ - Sbarra & Whisman

^۲ - Gottman

دخالت دیگران و بسیاری مسائل دیگر، سردی روابط زوجین را فراهم می‌آورد. اما شاید بتوان گفت مشکلات جنسی و تفاوت سلیقه‌ای در این امر از مهم‌ترین مشکلاتی است که برای یک زن و شوهر پدید می‌آید ولی در مطالعات جامعه‌شناسی کمتر مورد بحث قرار گرفته است (صادقی، ناجی و کریمیان، ۱۴۰۱).

جامعه ایرانی جامعه‌ای در حال گذار است، دوران گذار از پیامدهای ورود مدرنیته به جوامع مختلف است؛ در نتیجه تقابل میان ارزش‌های سنتی و مدرن با شدت بیشتری دیده می‌شود و زمانی که این تقابل به تعامل تبدیل شود شاهد کاهش هرچه بیشتر طلاق عاطفی هستیم. ولی هم‌اکنون نیز طلاق عاطفی به سبب اینکه خانواده‌ها از فرهنگ سنتی فاصله گرفته و خود را ملزم به تحمل یک زندگی اجباری بدون علاقه نمی‌کنند و از سوی دیگر با افزایش حقوق زنان در جامعه و در نتیجه کاهش ترس از آینده مبهم با فراهم شدن امکان تحصیل و کسب درآمد موجب کاهش یافتن طلاق عاطفی شده و همچنین کاهش یافتن ازدواج‌های فامیلی نیز در کاهش طلاق عاطفی موثر است چراکه در این نوع زندگی‌ها زوجین به‌خاطر خانواده‌های خود اجبار بیشتری برای ادامه زندگی دارند (یزدانی، ۱۳۹۹).

آثار کلی طلاق

نبود ناگهانی همسر ممکن است احساس اضطراب یا هراس ایجاد کند؛ هر چند برخی نیز ممکن است پس از طلاق احساس خوشحالی داشته باشند. معمولاً زنان از طلاق بیش از مردان از نظر اقتصادی زیان می‌بینند، اما فرآیندهای سازگاری روانی و اجتماعی برای مردان و زنان تفاوت چندانی ندارد. بعضی از مردان و زنان ممکن است پس از طلاق به ازدواج مجدد تن در دهند (گلاسر^۱، ۲۰۱۹).

روش‌شناسی پژوهش

در این فصل ابتدا طرح پژوهش، جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری ارائه شده و در ادامه ابزارهای استفاده شده در پژوهش و روش آماری استفاده شده برای تجزیه و تحلیل داده‌ها معرفی خواهند شد. روش پژوهش حاضر با توجه به اهداف و فرضیه‌های آن از نوع نیمه آزمایشی (طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل) می‌باشد.

^۱. Glasser

جامعه آماری این پژوهش شامل زوجین (زنان) مراجعه کننده به مراکز مشاوره بهزیستی و دادگاه خانواده شهر جلفا در نیمه دوم سال ۱۴۰۳ بود. از آمار دقیق این افراد اطلاعاتی در دسترس نمی باشد.

روش نمونه گیری پژوهش حاضر به صورت دردسترس خواهد بود. به این صورت که با مراجعه به مراکز مشاوره و رواندرمانی شهر اردبیل از بین زوجین حاضر در این مراکز که دارای مشکلات زناشویی باشند، تعداد ۳۰ نفر از زنان متاهل مراجعه کننده به دلیل مشکلات زناشویی انتخاب و به طور تصادفی در دو گروه آزمایش (۱۵ نفر) و کنترل (۱۵ نفر) جایگزین شدند. ضمناً حداقل نمونه برای روش های آزمایشی ۱۵ نفر گزارش شده است (دلاور، ۱۳۹۹).

ملاک های ورود به مطالعه شامل: تکمیل فرم رضایت نامه کتبی، حداقل مدت ازدواج ۲ سال، داشتن سواد حداقل (سیکل و بالاتر) برای تکمیل پرسشنامه ها و ملاک خروج نیز شامل: غیبت دو جلسه متوالی از جلسات آموزشی، جدا شدن از همسر در طول برنامه آموزشی و دریافت خدمات رواندرمانی/آموزشی همزمان با مداخله آموزشی است.

ابزار گردآوری اطلاعات

ابزار گردآوری اطلاعات در این تحقیق پرسشنامه ای می باشد که شامل:

الف) پرسشنامه حل مسأله: این پرسشنامه توسط هپنر و پترسون^۱ (۱۹۸۲) برای سنج درک پاسخدهندگان از رفتارهای حل مسأله تدوین شد و ۳۵ ماده دارد و در یک طیف پنج درجه ای مورد سنجش قرار می گیرد (هپنر و پترسون، ۱۹۸۲). این پرسشنامه با چندین نمونه از آزمودنی ها تنظیم و آزمایش شده است. آن همسانی درونی نسبتاً بالایی با مقادیر آلفایی بین ۰/۷۲ تا ۰/۸۵ ارائه شده است (هپنر و پترسون، ۱۹۸۲). روایی آزمون نشان داد که ابزار سازه هایی را اندازه گیری می کنند که مربوط به متغیرهای شخصیتی و به طور قابل ملاحظه ای مرکز کنترل هستند (هپنر و پترسون، ۱۹۸۲). پایایی بازآزمایی نمره کل پرسشنامه در فاصله دو هفته در دامنه ای از ۰/۸۳ - ۰/۸۹ گزارش شده که بیانگر این است که پرسشنامه حل مسئله ابزاری پایا برای سنجش توانایی حل مسئله است (هپنر و اندرسون، ۱۹۸۵). همچنین در پژوهش محزونزاده

۱ - Heppner & Petersen

(۱۳۹۶) ضریب همسانی درونی این پژوهش براساس آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به دست آمده است. بعلاوه در پژوهش راستگو و همکاران (۱۳۸۹) پایایی این پرسشنامه براساس دوبار اجرا در فاصله دو هفته بین ۰/۸۳ تا ۰/۸۹ گزارش شده است.

۲) **مقیاس سازگاری زن و شوهر اسپنیر (DAS)^۱**: مقیاس سازگاری زن و شوهر اسپنیر^۲ (۱۹۷۶) یک ابزار ۳۲ سوالی برای ارزیابی کیفیت رابطه زناشویی از نظر زن و شوهر یا هر دو نفری است که با هم زندگی می کنند. این ابزار برای چند هدف ساخته شده است. می توان با بدست آوردن کل نمرات، از این ابزار برای اندازه گیری رضایت کلی در یک رابطه صمیمانه استفاده کرد. تحلیل عاملی نشان می دهد که این مقیاس چهار بعد رابطه را می سنجد. این چهار بعد از این قرار است: رضایت دو نفری^۳، همبستگی دو نفری^۴، توافق دو نفری^۵ و ابراز محبت^۶. با تغییراتی در این ابزار می توان از آن برای مصاحبه نیز استفاده کرد. نمره کل مقیاس با آلفای کرونباخ ۰/۹۶ از همسانی درونی قابل توجهی برخوردار است. همسانی درونی خرده مقیاس ها بین خوب تا عالی است: رضایت دو نفری ۰/۹۴، همبستگی دو نفری ۰/۸۱، توافق دو نفری ۰/۹۰ و ابراز محبت ۰/۷۳. همچنین این مقیاس ابتدا با روشهای منطقی روایی محتوا چک شد. مقیاس سازگاری زن و شوهر با قدرت تمیز دادن زوج های متأهل و مطلقه در هر سوال، روایی خود را برای گروه های شناخته شده نشان داده است. این مقیاس از روایی همزمان نیز برخوردار است، و با «مقیاس رضایت زناشویی لاک - والاس» همبستگی دارد (ثنایی، ۲۰۰۸).

مداخله معنویت درمانی: در این پژوهش به منظور اجرای مداخله معنویت درمانی از بسته های آموزشی استفاده شده در تحقیقات اخلاقی فرد و همکاران (۱۳۹۹)، جعفرزاده داشبلاغ و همکاران (۱۴۰۲) استفاده شده است که متناسب با هدف مورد نظر در این تحقیق بخش های مختلفی از هر یک گرفته شده و با سازماندهی جدید در ۱۰ جلسه ۷۵ دقیقه ای به صورت هفته ای یک جلسه ارائه شده است.

^۱ - Dyadic Adjustment Scale (DAS)

^۲ - Spanier

^۳ - Dyadic Satisfaction

^۴ - Dyadic Cohesion

^۵ - Dyadic Consensus

^۶ - Affectional Expression

یکی از اصلی‌ترین بخش‌های هر کار پژوهشی را جمع‌آوری اطلاعات تشکیل می‌دهد. چنانچه این کار به شکل منظم و صحیح صورت پذیرد کار تجزیه و تحلیل و نتیجه‌گیری از داده‌ها با سرعت و دقت خوبی انجام شد. گردآوری اطلاعات در این پژوهش به این صورت بود که بعد از کسب معرفی‌نامه لازم از دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل مبنی بر اجرای پژوهش حاضر، به مراکز مشاوره بهزیستی و دادگاه‌های خانواده شهر جلفا مراجعه شد. سپس از بین زوجین مراجعه‌کننده به این مراکز بعد از برقراری ارتباط و توضیح اهداف تحقیق تعداد به روش نمونه‌گیری در دسترس، تعداد ۳۰ نفر از زنان متأهل مراجعه‌کننده به دلیل مشکلات زناشویی انتخاب و به طور تصادفی در دو گروه آزمایش (۱۵ نفر) و کنترل (۱۵ نفر) جایگزین شدند. از هر دو گروه پیش‌آزمون دریافت شد. برای گروه آزمایش ۱۰ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای معنویت درمانی صورت گرفت و گروه کنترل بدون هیچگونه مداخله‌ای باقی ماند و در نهایت از هر دو گروه پس از آزمون دریافت شد و پرسشنامه‌ها جمع‌آوری شده و اطلاعات توسط نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌های استنباطی

آزمون فرضیه‌ها

- ۱- معنویت درمانی بر توانایی حل مسئله در زنان متقاضی طلاق شهر جلفا تاثیر دارد.
- ۲- معنویت درمانی بر سازگاری زناشویی در زنان متقاضی طلاق شهر جلفا تاثیر دارد.

پیش فرض: آزمون نرمال بودن متغیرها (کولموگروف - اسمیرنوف)^۱:

برای انتخاب آزمون درست برای تحلیل فرضیه‌ها، ابتدا باید از توزیع آماری متغیری که مورد آزمون قرار می‌گیرد، اطمینان حاصل کرد. به عبارتی دیگر باید به بررسی نرمال بودن توزیع آماری متغیرها اقدام نمود. برای بررسی توزیع آماری متغیرها از آزمون‌هایی که به آزمون‌های نیکویی - برازش معروفند، استفاده می‌شود که یکی از آنها آزمون کولموگروف - اسمیرنوف می‌باشد.

^۱ - Kolmogorow – Smirnow test

جدول (۶-۴): آزمون کالموگروف - اسمیرنوف برای توزیع نمرات متغیرهای مورد مطالعه

متغیر	شاخص های آماری	پیش آزمون	پس آزمون
توانایی حل مسئله	مقدار کالموگروف - اسمیرنوف	۰/۵۱۲	۰/۷۵۳
	سطح معنی داری	۰/۲۶۱	۰/۱۴۳
سازگاری زناشویی	مقدار کالموگروف - اسمیرنوف	۰/۸۷۲	۰/۵۳۱
	سطح معنی داری	۰/۱۲۳	۰/۲۲۷

نتایج آزمون نرمال بودن کلموگروف-اسمیرنوف در جدول ۴-۶ نشان داده شده است. سطح معنی داری بالای ۰/۰۵ در احتمال آماره در متغیرها نشان دهنده نرمال بودن متغیرها و استفاده از آزمون پارامتریک برای آزمون فرض است.

جدول (۷-۴): نتایج آزمون لوین برای متغیرهای پژوهش

متغیر	F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معنی داری
توانایی حل مسئله	۰/۸۹۰	۱	۲۸	۰/۴۶۸
سازگاری زناشویی	۰/۹۴۱	۱	۲۸	۰/۴۲۵

چنانچه در جدول (۷-۴) مشاهده می شود سطح معنی داری خطای آزمون برابری واریانس ها ($p > 0.05$) نشان می دهد که واریانس ها برابر هستند.

جدول (۸-۴) آزمون ام-باکس جهت بررسی مفروضه ی همسانی ماتریس های واریانس-کواریانس

آماره ام-باکس	F	df۱	df۲	Sig
---------------	---	-----	-----	-----

۴/۹۹۳	۱/۵۳۲۳	۳	۱۴۱۲۰/۹۴۷	۰/۲۰۳
-------	--------	---	-----------	-------

در جدول (۸-۴) نتیجه‌ی آزمون ام-باکس جهت بررسی مفروضه‌ی همسانی ماتریس‌های واریانس-کواریانس آورده شده است. براساس نتایج مندرج، سطح معناداری (۰/۲۰)، بزرگتر از ۰/۰۵ می‌باشد. بنابراین، مفروضه‌ی همسانی ماتریس‌های واریانس-کواریانس برقرار می‌باشد.

جدول (۹-۴): نتایج آزمون معناداری تحلیل واریانس چندمتغیره برای متغیرهای پژوهش

نام آزمون	مقدار	F	df فرضیه	df خطا	p	مجذور اتا
اثر پیلایی	۰/۳۱۵	۳/۷۵۲	۲	۲۷	۰/۰۰۷	۰/۳۱۵
لامبدا ویلکز	۰/۵۴۸	۳/۷۵۲	۲	۲۷	۰/۰۰۷	۰/۳۱۵
اثر هتلینگ	۰/۳۱۲	۳/۷۵۲	۲	۲۷	۰/۰۰۷	۰/۳۱۵
بزرگترین ریشه خطا	۰/۳۱۴۲	۳/۷۵۲	۲	۲۷	۰/۰۰۷	۰/۳۱۵

همانطور که جدول (۹-۴) نشان می‌دهد سطوح معناداری تمام آزمون‌ها قابلیت استفاده از تحلیل واریانس چند متغیره را مجاز می‌شمارد. این نتایج نشان می‌دهد که در گروه‌های مورد مطالعه حداقل از نظر یکی از متغیرهای وابسته تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($p < ۰/۰۱$, $F = ۳/۷۵$, $p < ۰/۰۱$, $F = ۳/۷۵$, $p < ۰/۰۱$, $F = ۳/۷۵$, $p < ۰/۰۱$). مجذور اتا نشان می‌دهد تفاوت بین گروه‌ها با توجه به متغیرهای وابسته در مجموع معنادار است و میزان این تفاوت بر اساس آزمون لامبدا ویلکز ۰/۳۱ است، یعنی ۳۱ درصد واریانس مربوط به اختلاف بین گروه‌ها ناشی از تاثیر متقابل متغیرهای وابسته می‌باشد.

جدول (۱۰-۴): نتایج تحلیل کواریانس پس آزمون نمرات متغیر حل مسئله و سازگاری زناشویی پس از

تعدیل پیش آزمون

منبع تغییرات	متغیر وابسته	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معناداری	اندازه اثر
-----------------	--------------	------------------	---------------	--------------------	---	----------	---------------

آزمون	توانایی حل مسئله	۱۱۷/۹۱۳	۳	۳۹/۳۰۴	۵/۴۷۲	۰/۰۰۵	۰/۳۸۷
	سازگاری زناشویی	۷۱۸/۱۶۶	۳	۲۳۹/۳۸۹	۱۱/۸۰۴	۰/۰۰۰	۰/۵۷۷
گروه	توانایی حل مسئله	۷۳/۴۷۹	۱	۷۳/۷۹۳	۱۰/۲۳۰	۰/۰۰۴	۰/۲۸۲
	سازگاری زناشویی	۵۲۷/۵۰۸	۱	۵۲۷/۵۰۸	۲۶/۰۱۰	۰/۰۰۰	۰/۵۰۰
خطا	توانایی حل مسئله	۱۸۶/۷۵۴	۲۶	۷/۱۸۳			
	سازگاری زناشویی	۵۲۷/۳۰۱	۲۶	۲۰/۲۸۱			

طبق نتایج جدول (۴-۱۰) و با توجه به مقدار و همچنین با توجه به اینکه سطح معنی داری خطای آزمون برای سطح اطمینان کمتر از ۰/۰۵ است، می توان گفت که فرضیه پژوهش تایید می شود و معنویت درمانی بر توانایی حل مسئله و سازگاری زناشویی در زنان متقاضی طلاق شهر جلفا تاثیر معناداری دارد. به طوری که معنویت درمانی موجب افزایش توانایی حل مسئله و سازگاری زناشویی در زنان متقاضی طلاق شهر جلفا در گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل شده است ($p < 0/01$).

بحث و نتیجه گیری

این مطالعه با هدف بررسی اثربخشی معنویت درمانی بر توانایی حل مسئله و سازگاری زناشویی در زنان متقاضی طلاق شهر جلفا صورت گرفت. در این فصل نتایج حاصل از تجزیه تحلیل داده ها خلاصه می شود و با تحلیل آنها سعی می شود تا به فرضیاتی که در فصل اول از سوی محقق مطرح شده بود پاسخ داده شود. در بخش اول این فصل خلاصه نتایج حاصل از اجرای تحقیق و پاسخ هر یک از فرضیه های تحقیق ارائه شده است و در بخش بعدی پس از ارائه محدودیت ها، با استفاده از اطلاعات به دست آمده پیشنهادات پژوهشی و کاربردی ارائه شده است.

مطالعه حاضر در گستره بررسی اثربخشی معنویت درمانی بر توانایی حل مسئله و سازگاری زناشویی در زنان متقاضی طلاق شهر جلفا صورت گرفت. نتایج به دست آمده نشان داد که معنویت درمانی بر توانایی حل مسئله و سازگاری زناشویی در زنان متقاضی طلاق شهر جلفا تاثیر معناداری دارد. به طوری که معنویت درمانی موجب افزایش توانایی حل مسئله و سازگاری زناشویی در زنان متقاضی طلاق شهر جلفا در گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل شده است ($p < 0/01$). با توجه به نتایج به دست آمده می توان بیان کرد

این درمان می‌تواند به عنوان گزینه مطلوب درمانی / آموزشی برای بهبود توانایی حل مسئله و سازگاری زناشویی در زنان متقاضی طلاق بوده و از سوی مشاوران و روانشناسان مراکز درمانی مورد استفاده قرار گیرد.

پیشنهادهای کاربردی

۱. با توجه به نتایج به دست آمده در خصوص تاثیر معنویت درمانی بر توانایی حل مساله زنان، پیشنهاد می شود که این آموزش به عنوان آموزش‌های مکمل در خصوص توانایی حل مسئله زوجین مورد توجه باشد تا از این طریق بتوان با افزایش به کارگیری راهبردهای حل مسئله گامی مهم در کاهش اختلافات زناشویی و حتی پیش گامی برای پیشگیری از پیدایش اختلافات شدی زناشویی که می تواند منجر به ناسازگاری شدید و در نهایت طلاق گردد، باشد.
۲. با توجه به افزایش روز افزون مشکلات زناشویی که براساس نتایج مطالعات پیشین، عدم وجود سازگاری زناشویی ارتباطات و روابط عاطفی بین زوجین یکی از عامل های مهم در پیدایش این مشکلات می باشد و از سوی دیگر با توجه به تاثیر معنویت درمانی بر متغیرهای مروت مطالعه، پیشنهاد می گردد این آموزش به صورت گسترده از سوی روانشناسان و مشاوران مراکز رواندرمانی به منظور بهبود تعاملات، توانایی حل مسئله و سازگاری زناشویی زوجین مورد استفاده قرار گیرد.

منابع و مأخذ

- آزادی، زینب. (۱۳۹۷). بررسی مقایسه‌ی اثربخشی زوج‌درمانی راه‌حل-محور و عقلانی-هیجانی-رفتاری بر کاهش مشکلات و ناسازگاری زناشویی زوج‌های متقاضی طلاق. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- اخلاقی فرد، مرتضی؛ تاری‌مرادی، آرزو؛ معراجی، ناهید و جعفرزاده‌دashedبلاغ، حسن. (۱۳۹۹). اثربخشی معنویت درمانی بر سازگاری زناشویی و ابعاد آن در زنان دارای روابط خانوادگی آشفته. ماهنامه دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی، ۲۶، ۱۴۱-۱۵۰.
- اخلاقی فرد، مرتضی؛ تاری‌مرادی، آرزو؛ معراجی، ناهید و جعفرزاده‌دashedبلاغ، حسن. (۱۳۹۹). اثربخشی معنویت بر سازگاری زناشویی و ابعاد آن در زنان دارای روابط خانوادگی آشفته. مجله دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی، ۳ (۲۶)، ۱۴۱-۱۵۰.
- ارباب زاده، پروین؛ کاظمی‌پور، شهلا و معینی سیدرضا. (۱۴۰۲). بررسی عوامل اجتماعی و جمعیتی مؤثر بر طلاق عاطفی در بین زنان و مردان متأهل ساکن شهر تهران. مطالعات خانواده، ۷ (۱۴)، ۱۷۱-۲۰۰.
- بیگی، سوسن و بیگی، نازنین زهرا. (۱۴۰۲). بررسی عوامل مؤثر بر افزایش طلاق در خانواده چهارمین کنفرانس بین‌المللی و پنجمین کنفرانس ملی یافته‌های نوین در مدیریت، روان‌شناسی.
- پروین، ستار؛ داودی، مریم؛ محمدی، فریبرز. (۱۴۰۰). عوامل جامعه‌شناختی مؤثر در طلاق عاطفی در بین خانواده‌های تهران. فصلنامه مطالعات راهبردی زنان، ۱۴ (۵۶)، ۱۱۹-۱۵۳.
- جعفرزاده‌دashedبلاغ، حسن و همتی، بابک. (۱۳۹۵). مقایسه همجوشی شناختی و خودشفقتی در زوجین با و بدون مشکلات سازگاری. سومین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی، تربت حیدریه، دانشگاه تربت حیدریه، ایران.
- جعفرزاده‌دashedبلاغ، حسن؛ اخلاقی فرد، مرتضی؛ تاری‌مرادی، آرزو؛ معراجی، ناهید. (۱۴۰۲). مقایسه اثربخشی معنویت درمانی و شناخت درمانی مبتنی بر ذهن آگاهی بر انسجام خانوادگی و سازگاری زناشویی زنان دارای روابط خانوادگی آشفته. مجله روانشناسی و دین، ۱۶ (۱)، ۱۱۷-۱۳۳.
- دلاور، علی. (۱۳۹۹). مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی. ویرایش هفتم؛ تهران: نشر رشد.

راستگو، اعظم؛ نادری، عزت الله؛ شریعتمداری، علی و سیف نراقی، مریم. (۱۳۸۹). بررسی تاثیر آموزش سواد اطلاعاتی اینترنت بر رشد مهارت های حل مساله دانشجویان، رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۱(۴)، ۲۲-۱.

عسکری، فرشته؛ میرگل، احمد و میرشکار، حبیب الله. (۱۳۹۳). بررسی و تبیین نقش باورهای دینی و معنویت در روان درمانی با تکیه بر دیدگاه اسلامی. دومین همایش ملی پژوهش و درمان در روانشناسی بالینی.

قاسمی، سیمین؛ اعتمادی، عذرا و احمدی، سیداحمد. (۱۳۹۴). رابطه تعاملات منفی بین زوجین و خانواده همسر با صمیمیت زوجین و تعارضات زناشویی در زنان. آسیب شناسی، مشاوره و غنی سازی خانواده. ۱(۱)، ۱-۱۳.

Ellison, C. G., Walker, A. B., Glenn, N. D., & Marquardt, E. (۲۰۱۱). The effects of parental marital discord and divorce on the religious and spiritual lives of young adults. *Social Science Research*, ۴۰(۲), ۵۳۸-۵۵۱.

Sbarra, D. A., & Whisman, M. A. (۲۰۲۲). Divorce, health, and socioeconomic status: An agenda for psychological science. *Current opinion in psychology*, ۴۳, ۷۵-۷۸.